

**СТРАТЕГИЯ
ЗА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ**

Съдържание

	Стр.
Въведение	3
Първа част. СЪЩНОСТ И РАВНИЩЕ НА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ	5
1. Същност и форми на децентрализация	5
2. Развитие на процесите на децентрализация	7
3. Състояние и проблеми в отношенията между публичните институции	8
Втора част. ВИЗИЯ, СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ	10
Визия	10
Стратегически цели	11
Приоритети	12
Трета част. КООРДИНАЦИЯ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ	16

Въведение

Проблемите на децентрализацията в управлението са пряко свързани с цялостния процес на демократизация на обществото. Децентрализацията не е самоцел, нито универсален модел, който трябва да бъде приложен на всяка цена. Децентрализацията е средство за осъществяване на важни обществени цели – по-добри услуги на гражданите, по-ефективно използване на ресурсите, по-високо качество на живота. Тя е средство за разпределение на отговорности, права и ресурси между нивата на управление и приближаване на процеса за вземане на решенията по-близо до гражданите. Степента на децентрализация отговаря на степента на социално-икономическото развитие на една страна и е отражение на степента на демократизация, националната специфика, традициите и зрелостта на гражданското общество.

Стратегията за децентрализация е важен програмен документ за провеждане на националната политика за усъвършенстване на териториалното управление. Тя определя насоките за разпределение на правомощия и финансови ресурси между централното, областното и общинското равнище на управление, целящи по-ефективното и качествено предоставяне на услуги на гражданите.

Стратегията за децентрализация е разработена в изпълнение на задачата по т. 2.4 “Разработване на Стратегия за децентрализация в България, обединяваща децентрализацията на правомощия и финансовата децентрализация” от раздел “Децентрализация на държавното управление” на Плана за изпълнение на Стратегията за модернизиране на държавната администрация от присъединяване към интегриране, 2003-2006, за периода 2004-2006 г., приета с Решение № 924 на Министерския съвет от 2004 г.

Правителството ясно съзнава, че едно оптимално разпределение на правомощия между централната и местните власти е предпоставка за осигуряване на стабилно и ефективно управление в страната. В мониторинговия доклад на Европейската комисия за 2005 г. се отправят препоръки за постигане на действителен напредък на процеса на децентрализация, постигането на който изисква бързи, координирани и целенасочени действия.

Новият стратегически подход към децентрализацията изисква тя да се осъществява взаимнообвързано с останалите реформи и процеси в страната, като специално следва да се акцентира върху:

- обвързване на модернизацията на държавната администрация и изграждането на деконцентрираната администрация с процеса на децентрализация;

- обединяване на процесите на децентрализация на правомощия и функции с финансовата децентрализация, които досега се развиваха отделно;
- осигуряване на по-тясна връзка между процеса на децентрализация и политиката за регионално развитие в страната, включително с действията за укрепване на административния и програмен капацитет на общинско и областно равнище за усвояване на средствата от фондовете на ЕС.

Стратегията се основава на приоритетите на европейските политики за децентрализация и устойчиво и балансирано развитие на регионите и създава предпоставки за прилагане на принципите на Лисабонската стратегия в регионалната политика на България. Целите и приоритетите на Стратегията за децентрализация са в хармония с Европейска харта за местното самоуправление и общеевропейския стремеж за повече демокрация и по-голямо гражданско участие.

Стратегията отразява заложените в Програмата на Правителството на европейската интеграция, икономическия растеж и социалната отговорност за мандата 2005-2009 г. ангажименти за задълбочаване на процеса на децентрализация, увеличаване на собствените приходи на общините, подобряване качеството на услугите и повишаване на стандарта на живот на гражданите.

Стратегията за децентрализация е интегрален документ, който обединява секторните политики и тяхната координация на различните равнища на териториално управление. Нейната задача е да очертае основните насоки за промени в отношенията между публичните институции, които да повишат ефективността на тяхното функциониране и да доведат до предоставяне на по-качествени услуги.

Основен обект на Стратегията за децентрализация са отношенията между централната и местните власти.

Освен това Стратегията разглежда и вътрешните отношения между:

- централната изпълнителна власт, нейните териториални звена и областните управители;
- кметовете на общини и общинските съвети, от една страна, и кметовете на кметства и заведенията за услуги, от друга.

Стратегията за децентрализация е документ с дългосрочен хоризонт на реализация – 2006-2015 г. Това гарантира времева обвързаност с плановите и програмните документи в областта на регионалната политика и с

Националната стратегия за регионално развитие, чието изпълнение съгласно § 1 от Преходните и заключителните разпоредби на Наредбата за условията и реда за приемане, финансиране и изпълнение на стратегиите, плановете и програмата за регионално развитие, приета с Постановление № 317 на Министерския съвет от 2004 г., приключва през 2015 г. По този начин се осигурява по-тясна връзка между процесите на децентрализация и тези на регионалното развитие.

За изпълнение на целите и приоритетите на Стратегията се разработват програми, съдържащи конкретни мерки, отговорности и срокове за изпълнение. Времевият обхват на първата Програма за изпълнение на Стратегията за децентрализация е за периода 2006 – 2009 г.

Първа част СЪЩНОСТ И РАВНИЩЕ НА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ

1. Същност и форми на децентрализация

Децентрализацията е процес на прехвърляне на правомощия и ресурси за тяхното упражняване от по-високо към по-ниски равнища на публичното управление.

Пълни права и отговорности за предоставяне на дадена услуга и за нейното финансиране може да получи само относително независима и самоуправляваща се публична институция. В случая едната власт се отказва от правото и отговорността да предоставя определени услуги, а другата получава пълни права да взема решения за предоставяне или не на услугите, какъв да бъде техният обхват, качество, начин на предоставяне, източници на финансиране и други.

Централната власт прехвърля права на общините, да предоставят специфични местни услуги, отговорността да определят тяхното количество и качество, както и всички останали въпроси, свързани с тяхното управление и финансиране. Общината от своя страна може да прехвърли отговорността на кметствата и заведенията за услуги да решават всички въпроси по предоставянето на локални услуги.

Делегирането е по-ниска степен на прехвърляне на правомощия от една власт на друга, при което по-високото равнище на териториално управление предоставя на по-ниското равнище част от необходимите правомощия за осъществяване на определени услуги.

Обикновено делегираните правомощия са в сферата на организацията и финансирането. Органът, който делегира определени права, не прехвърля отговорността за предоставянето на съответните услуги.

Пример за такива отношения между централната и местната власт са делегираните услуги. Държавата делегира на общините управлението и финансирането им, но не и отговорността за определяне на видовете услуги, качествените им характеристики, достъпа до тях и др. Делегираните бюджети в областта на системата на образованието са типичен пример за подобни отношения между съответната община и заведението за услуги.

Деконцентрацията е прехвърляне на правомощия и ресурси за тяхното упражняване от централен орган на изпълнителната власт към териториални административни звена на негово подчинение.

Териториалните звена на централната изпълнителна власт са йерархично подчинени, нямат финансова самостоятелност и ръководителите им се назначават от централната институция. Те изпълняват цели от нейно име и за нейна сметка.

Пример за деконцентрирани териториални звена са регионалните инспекторати и служби на секторните министерства. Има примери на деконцентрирани отношения и в рамките на общината - между нея, кметствата и заведенията за услуги.

Стратегията разглежда три основни форми на децентрализация:

Административна децентрализация

При административната децентрализация по-високото равнище на териториално управление прехвърля два вида права и отговорности към по ниските нива на управление:

- правомощия за вземане на решения, отнасящи се до вида, обхвата и качеството на обществените услуги
- правомощия за управление на дейностите, свързани с предоставяне на услугите-откриване/закриване на структурни звена, брой и структура на персонала, размер на заплащане, предоставяне на услугите на външни изпълнители, собственост и управленски контрол.

Финансова децентрализация

Тази форма на децентрализация се характеризира с предоставяне на ресурси, прехвърляне на източници на ресурси, на права за определяне на

техния размер, начин на използване и на отговорности за финансиране на обществени услуги.

В този смисъл степента на финансова децентрализация се определя от:

- наличните видове ресурси, постъпващи в бюджета на по-ниското равнище на териториално управление, и неговите правомощия за определянето им, т.е. от видовете приходи и приходните правомощия;
- възможността на по-ниското равнище на териториално управление да използва наличните ресурси, т.е. разходните му права и отговорности.

Правомощията по приходите на местните органи се свързват с наличието на собствени приходи, с възможността за определяне на вида и размера им; придобиването на финансови ресурси от управление и разпореждане със собственост; възможността за организиране, събиране и използване на финансови средства от потребителите/местната общност; планирането и администрирането на собствени приходи; видовете субсидии и други трансфери от по-високи равнища на управление; начините на определянето и разпределението им, степента на свобода за използването им, възможностите за кредитиране.

Разходните права и отговорности на местните органи за управление се свързват с възможността за: планиране на разходите; правото на задържане на текущите икономии на средства и преходния остатък; преразпределяне на средства между функции, дейности, видове разходи; наличие на инвестиционни ресурси; делегиране на средства на външни изпълнители; финансов контрол на използването на средствата.

Политическа децентрализация

Политическата децентрализация представлява предоставяне на правомощия за вземане на решения и контролиране на тяхното изпълнение на по-широк кръг от заинтересовани институции или такива, които са по-близо до гражданите и потребителите на услуги. Смята се, че колкото е по-голям кръгът на хората, които вземат решения и контролират тяхното изпълнение и колкото по-близо са те до местната общност, толкова по-висока е степента на политическа децентрализация.

2. Развитие на процесите на децентрализация

Процесът на реформата в местното самоуправление и административно-териториалното устройство на страната започна с приемането на Конституцията на Република България през 1991 г. В периода

до 1995 г. бе извършена активна подготовка на нормативната уредба за тази реформа. Министерският съвет прие цялостна концепция, модел и програма с етапи и приоритети за осъществяване на административно-териториалната реформа. Сериозно внимание бе отделено на провеждането на административната децентрализация в частта ѝ за определяне на компетенциите и отговорностите на местните власти и конкретните сфери на дейността им. Законът за местното самоуправление и местната администрация определи минималния обхват на компетенциите на кметствата и районите, като на общинските съвети се предостави правото да ги разширяват или допълват.

Развитието на имуществено-финансовите основи на местното самоуправление и на децентрализацията по отношение на общинската собственост стартира с приемането на Закона за общинската собственост през 1996 г. Приети бяха два основни закона, уреждащи местните финанси – Законът за местните данъци и такси (1997 г.) и Законът за общинските бюджети (1998 г.).

Характерно за периода 1996-2000 г. е обединяването на административно-териториалната реформа с административната реформа, при което проблемите на децентрализацията се разглеждат заедно с процесите на деконцентрация в централната изпълнителна власт.

Вследствие на структурния дефицит в местните финанси, породен от ограничените общински правомощия и системното предоставяне на недостатъчно средства за финансиране на възложените отговорности, финансовото състояние на общините силно се влоши в периода след 1998 г. Подписаното в края на 2001 г. Споразумение за децентрализация между правителството на Република България и Националното сдружение на общините в Република България очерта основните проблеми и необходимите области на промени.

Подготовката на тези промени започна в началото на 2002 г. Създадена бе работна група по финансова децентрализация към Министерския съвет, която подготви Концепция за финансова децентрализация и Програма за нейното изпълнение за периода 2002-2005 г. Те бяха приети от Министерския съвет на 13 юни 2002 г. Изпълнението им доведе до промени в основните закони, уреждащи финансовите отношения между държавата и общините – Законът за общинските бюджети, Законът за местните данъци и такси, Законът за общинската собственост и други. Приет бе нов Закон за общинския дълг. Тези промени доведоха до повишаване на правата и отговорностите на местните власти, създадоха прозрачност в определянето и

разпределението на държавните трансфери. С решение на Министерския съвет се приеха стандарти, които създадоха правила за по-обективно и справедливо финансиране на делегираните от държавата услуги. В съответствие с по-големите си правомощия общините приеха наредби, с които регламентираха правила за провеждане на местна финансова политика. Разработена бе система за мониторинг и оценка на финансовата децентрализация. Министерският съвет ежегодно приема доклад за резултатите от провежданата реформа.

Промените в отношенията между централните и местните власти доведоха до подобряване на финансовото състояние на общините. Увеличи се размерът на собствените им приходи. Държавните трансфери станаха по-прозрачни, по-обективни и предвидими. Наблюдава се увеличаване на собствените приходи, както и на привлечените средства, които общините насочват за инвестиции. Важен резултат от реформата е засиленото участие на общините в обсъждането и решаването на финансови и други проблеми в отношенията между властите.

3. Състояние и проблеми във взаимодействието между публичните институции

3.1. Взаимодействие между централните и местните власти

Процесът на децентрализация в отношенията между централните и местните власти се характеризира с противоречиви резултати.

При административната форма на децентрализация се наблюдава намаляване на предоставяните от общините услуги, както и на правомощията им за управление на делегираните услуги. В същото време се увеличава обхватът на предоставяните от общините местни услуги.

При финансовата децентрализация, от една страна, са намалени правомощията на общините да планират и управляват разходите за делегирани услуги и трансферите от секторните министерства. Собствени приходоизточници са заменени с компенсираща субсидия. От друга страна, общините имат самостоятелен бюджет, нисък, но увеличаващ се дял на собствените приходи, по-големи, но недостатъчни (при местните данъци) правомощия за определяне размера на собствените приходи.

Политическата форма на децентрализация е най-развита. Органите на местното самоуправление се избират пряко от населението. Общините участват все по-активно в различни форми на диалог с централните власти.

Основните проблеми между централните и местните власти, предмет на реформата към децентрализация, са:

- Централизация на обществените услуги и на управленските правомощия за делегираните услуги;
- Нисък дял на общинските разходи в брутния вътрешен продукт и консолидирания държавен бюджет;
- Нисък дял на собствените приходи на общините и особено на приходите от местни данъци;
- Липса на правомощия за планиране и управление на средствата от държавните трансфери;
- Липса на правомощия за определяне размера на местните данъци;
- Липса на правомощия на местните власти за избор на ръководители на заведения за услуги;
- Недостатъчно участие на общините при определяне на финансовите и управленските параметри за функциониране на местното самоуправление.

3.2. Взаимодействие между централната изпълнителна власт, нейните териториални звена и областните управители

В териториалните звена на централната изпълнителна власт работи около 60 на сто (над 56 хил. души) от администрацията в целия публичен сектор. Ето защо повишаването на ефективността на тяхното функциониране е важна задача.

Те имат твърде различен териториален обхват на дейността си – от съвпадащ до по-голям или по-малък от територията на областта. Различна е степента на зависимост на тези звена от съответните министерства. Част от тях са създадени като отделни администрации, други са организирани като териториални служби на структурни звена на централната администрация.

Областният управител провежда националната политика за регионално развитие на територията на областта. От тази позиция той трябва да координира действията на представителите на секторните министерства на съответната територия и взаимодействието им с местната власт.

Отношенията между централната изпълнителна власт, нейните териториални звена и областните управители са типично деконцентрирани. Областните управители и изнесените служби на централните ведомства нямат финансови правомощия, самостоятелни бюджети, собствени приходи,

собственост и др. Наблюдава се силна доминация на секторните политики и липса на лостове за тяхната координация на областно равнище.

Основните проблеми между централната изпълнителна власт, нейните териториални звена и областните управители са:

- Различни по териториален обхват звена на отрасловите министерства;
- Неинформираност на населението и общините относно функциите на териториалните звена и предоставяните от тях услуги;
- Несистемна и некоординирана дейност на териториалните звена с областните управители при решаването на регионални проблеми;
- Липса на ефективни връзки между териториалните звена на централната изпълнителна власт и общинската администрация;
- Некоординирани секторни политики на областно равнище;
- Неясно формулирани и често противоречиви функции на областните управители;
- Невъзможност на областните управители да изпълняват координиращите си функции.

3.3. Взаимодействие между кметовете на общини и общинските съвети, от една страна, и кметовете на кметства и заведенията за услуги, от друга

Съществуват общини, в които общинските съвети са предоставили на кметовете на кметства по-широки правомощия по предоставянето на услуги. Такава е практиката в не повече от 10 на сто от общините в България.

Отношенията между общината и заведенията за услуги се характеризират с различна степен на прехвърляне на правомощия в различните общини. В повечето от тях заведенията са административно зависими от общината. Има примери на разширени правомощия за вземане на решения, назначаване на персонал, определяне на възнаграждение и др. По отношение на финансовата децентрализация практиката също е различна. От липса на информация за разполагаемите финансови ресурси, до самостоятелен бюджет, собственост и реализация на собствени приходи. Равнището на политическа децентрализация се характеризира с назначаемост на директори (от общинската или централната власт), формално създадени обществени съвети и слабо участие на гражданите при вземането на решения.

Основните проблеми между кметовете на общини и общинските съвети, от една страна, и кметовете на кметства и заведенията за услуги, от друга, са:

- Неизползване на възможностите за по-ефективно предоставяне на услуги чрез възлагането им на външни изпълнители;
- Липса на правомощия за определяне на вида и обхвата на предоставяните услуги от кметствата и заведенията за услуги;
- Ограничени правомощия по бюджета, особено в разходната му част, на кметствата и заведенията за услуги;
- Най-често обособен бюджет (в рамките на общинския) със слаби разходни правомощия;
- Липса на собственост и на възможности за реализация на собствени приходи от кметствата и заведенията за услуги;
- Слабо участие на местната общност при вземането на решения.

Втора част

ВИЗИЯ, СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

1. Визия

Визията изразява посоката и крайната цел на реформата в публичните институции. Тя очертава принципните очаквания и бъдещите характеристики на желания резултат от осъществяването на Стратегията за децентрализация. Визията е най-синтетичен израз на този резултат и не следва да се обвързва с наличните ресурси и да се ограничава от приетия планов хоризонт на Стратегията. В рамките на стратегията визията се дефинира като:

Предоставяне на по-ефективни и ефикасни обществени услуги, съответстващи на потребностите и възможностите на гражданите.

Това може да се осъществи, ако са налице:

- разпределение на услугите между различните равнища на териториално управление, съобразено с принципа на субсидиарност;
- обвързване на отговорностите за предоставяне на услугите на всяко равнище на управление със съответни правомощия и ресурси;
- обвързване на размера на финансовите ресурси с качеството на услугите;

- условия за повишаване ефективността на функциониране на публичните институции;
- партньорство с гражданите и бизнеса при определянето на вида, обема, качеството и цените на обществените услуги, както и в процеса на тяхното реализиране;
- ефикасен граждански контрол върху институциите, предоставящи обществени услуги.

2. Стратегически цели

Стратегическите цели допринасят за постигане на визията, отразяваща крайния резултат от действието на публичните институции.

В Стратегията за децентрализация се формулират следните стратегически цели:

Стратегическа цел 1. Ускорено прехвърляне на правомощия и ресурси от държавните органи към общините за укрепване на местното самоуправление.

Стратегическа цел 2. Оптимизиране на функционалната компетентност на областния управител и териториалните звена на централната изпълнителна власт за координация на секторните политики на регионално равнище.

Стратегическа цел 3. Развитие на местното самоуправление в рамките на общината чрез повишаване на управленската и финансовата самостоятелност на кметствата и заведенията за услуги.

Предложените стратегически цели съответстват на основните проблеми в отношенията между публичните институции.

Стратегическа цел 1 е приоритетна от гледна точка на реформата за децентрализация не само като проблематика, но и като време за нейното осъществяване. Изпълнението ѝ, водещо до преразпределение на правомощия и ресурси между държавата и общините, е условие и предпоставка за разширяване обхвата на реформата за децентрализация.

Стратегическа цел 2 има определящо значение за повишаване ефективността на функциониране на цялата публична власт. Основните задачи тук са свързани с преосмисляне на функциите, структурата и обхвата на териториалните звена на министерствата, подобряване на координацията на действията им на регионално равнище и оптимизиране на правомощията на областните управители.

Стратегическа цел 3 е следващата стъпка за реализация на реформата за децентрализация. Тя е насочена към доближаване на институциите, отговорни за производството и предоставянето на услугите, към техните потребители.

3. Приоритети

Всяка стратегическа цел се осъществява чрез определени приоритети. Те представляват дейностите, свързани с реализацията на основните насоки на промени при различните форми или степени на децентрализация. Приоритетите трябва да създават синхрон между степента на предоставените управленски и финансови правомощия и отговорностите на съответните публични институции, да водят до установяване на адекватни форми на граждански контрол и участие на местната общност във вземането на решения.

На базата на резултатите от анализа на състоянието на отношенията между публичните институции се определят следните приоритети:

Стратегическа цел 1. Ускорено прехвърляне на правомощия и ресурси от държавните органи към общините за укрепване на местното самоуправление

Приоритет 1. Прехвърляне предоставянето на обществени услуги от държавата към общините.

Приоритет 2. Увеличаване на собствената приходна база на общините чрез предоставяне на нови приходоизточници, увеличаване на местните правомощия и прехвърляне на държавна собственост.

Приоритет 3. Ускорено увеличаване на инвестиционния капацитет и на правомощията на общините да провеждат местна инвестиционна политика.

Приоритет 4. Прехвърляне на правомощия за управление на делегираните на общините услуги.

Приоритет 5. Създаване на условия за междуобщинско коопериране с цел кандидатстване и управление на проекти от фондовете на ЕС и предоставяне на услуги от общ интерес на участващите общини.

Приоритет 6. Повишаване на обективността и ефективността при разпределение на ресурси и правомощия на основата на равноправен диалог между централната и местната власт.

Приоритет 7. Повишаване на капацитета и отговорността на местните власти за формулиране и провеждане на общинските политики.

Приоритет 8. Проучване на възможности за изграждане на второ ниво на местно самоуправление.

Приоритет 1 цели да спре намаляването на дела на местните власти в brutния вътрешен продукт и консолидирания държавен бюджет. Доближаването на управлението и финансирането на определени услуги до потребителите е в съответствие с принципа на субсидиарност. То създава възможност за повишаване на ефективността, както и за по-пълното съобразяване на услугите с местните условия и потребности на гражданите.

Приоритети 2 и 3 визират основните проблеми, съответно насоки, за промени във финансовата област – изпреварващо нарастване на собствените приходи и на инвестициите в общинските бюджети, предоставяне на данъчни правомощия на местните власти, по-прозрачни, предвидими и обективни механизми за определяне и разпределяне на държавните капиталови трансфери, по-големи правомощия на общините да управляват инвестиционните си ресурси.

Приоритет 4 е насочен към синхронизиране на местните финансови със съответните управленски правомощия по отношение на заведенията, предоставящи делегирани услуги. Възможностите за неговата реализация се търсят в посока на повишаване на правомощията на местните власти за избор на ръководители на заведения за услуги, финансирани от общинските бюджети, за оптимизиране на мрежата от заведения в съответната община, както и при регулиране на отношенията между секторните министерства и съответните заведения за услуги.

Приоритет 5 е насочен към създаване на условия за обединяване на усилията на органите на местно самоуправление за стимулиране на развитието на междуобщинското коопериране с оглед по-ефективно предоставяне на услуги и усвояване на средствата от структурните фондове на ЕС.

Приоритет 6 повишава обективността, справедливостта и ефективността при разпределянето на ресурси, права и отговорности както между властите от национално и местно равнище, така и между самите общини. Той цели усъвършенстване на механизма за определяне и разпределяне на държавните трансфери за общините. Този приоритет създава условия за по-добра обвързаност на секторните политики с териториалните интереси на местната общност чрез повишаване ролята на

местните власти при вземането на решения, свързани с местното самоуправление.

Приоритет 7 е насочен към повишаване на ефективността и отговорността на органите на местно самоуправление чрез създаване на условия за подобряване на взаимодействието между кмета и общинския съвет. Предвижда се подобряване на капацитета на местните власти за изпълнение на общинските планове за развитие, за участие в реализацията на регионалната политика и усвояване на фондовете на ЕС.

Приоритет 8 е насочен към проучване на възможностите за изграждане на второ ниво на местно самоуправление. В обществото няма консенсус за необходимостта от изграждане на такова ниво. В тази връзка е необходимо да се направят подробни проучвания за евентуалния обхват на услугите, които могат да бъдат предоставяни най-ефективно на второто ниво на самоуправление, източниците за тяхното финансиране, вариантите за изборност и други.

Стратегическа цел 2. Оптимизиране на функционалната компетентност на областния управител и териториалните звена на централната изпълнителна власт за координация на секторните политики на регионално равнище;

Приоритет 1. Усъвършенстване на функциите, структурата и обхвата на териториалните звена на централната изпълнителна власт.

Приоритет 2. Повишаване на капацитета и отговорността на областната администрация за провеждане на регионална политика, за осъществяване на държавно управление по места и за осигуряване на съответствие между националните и местните интереси.

Приоритет 3. Засилване на координиращата роля на областния управител по отношение на актовете и действията на ръководителите на териториални звена на централната изпълнителна власт на територията на областта.

Приоритет 4. Подобряване на връзките между децентрализираните териториални звена на централната изпълнителна власт и общините в рамките на областта.

Подобряването на работата и рационализацията на функциите на изнесените териториални звена на централната изпълнителна власт ще има най-голям принос за повишаване на ефективността и ефикасността на услугите, тъй като засяга 80 на сто от цялата публична администрация на

страната. От тази гледна точка реализацията на приоритети 1 и 2 има ключово значение, поради което към тях трябва да се насочат усилията на представителите на централната власт. Тези приоритети са неразривно свързани с Приоритет 3 – координиране на дейността им. Това предполага ясно определяне на функциите на териториалните звена на министерствата и предоставяне на реални правомощия на областния управител да координира секторните политики на областно равнище, оптимизиране на неговите функции и статут. Приоритет 4 е насочен към подобряване на взаимодействието между централната власт и общините в рамките на съответната област. Това е важна предпоставка за успешно използване на средствата по оперативните програми и координацията на структурните инструменти на ЕС.

Стратегическа цел 3. Развитие на местното самоуправление в рамките на общината чрез повишаване на управленската и финансовата самостоятелност на кметствата и заведенията за услуги

Приоритет 1. Разширено прилагане на системата на делегираните бюджети.

Приоритет 2. Използване на капацитета на външни доставчици при предоставянето на обществени услуги.

Приоритет 3. Създаване на условия за участие на гражданите в процеса на формиране на политики и вземане на решения за местното развитие.

Българските общини са сравнително големи. Средната община има над 400 кв.км. площ, около 30 хил. жители и 20 населени места. Това е наложило създаването на кметства. Голямата територия създава условия за предоставяне на обществени услуги с по-голям обхват. Необходима е обаче по-сложна мрежа от заведения за услуги. Всичко това обуславя необходимостта от търсене и въвеждане на механизми за повишаване на ефективността и ефикасността на кметствата и заведенията за услуги. Отделни общини имат добри практики в това отношение. Усъвършенстването и разпространението на тези механизми се свързва с реализация на Приоритети 1 и 2. Както се вижда от формулировката им, те визират прехвърляне на ресурси, права и отговорности от общината към заведенията за услуги и кметствата (Приоритет 1) и към външни доставчици – фирми и неправителствени организации (Приоритет 2).

Важен момент в реализацията на тези приоритети е разпределението на ролите на централната и местната власти. Държавата може само косвено

да повлияе върху развитието на тези процеси, тъй като става въпрос за отношения между институции в рамките на една самоуправляваща се общност. Държавата в диалог с общините трябва да осъществи промени в нормативната уредба, които да стимулират такова преразпределение на функции и ресурси между общините, кметствата и заведенията за услуги, което да създаде условия за повишаване на ефективността и качеството на предоставяните от тях услуги.

По-големите общини имат безспорни предимства при производството и предоставянето на обществени услуги. Но те имат и недостатъци, които се свързват със съществуването на по-неблагоприятни условия за развитие на местната демокрация, гражданското участие и контрол. Причина за това е твърде опосредствената връзка между избирателите и местните представители на властта. Това налага специални усилия за засилване на участието на гражданите в процеса на формиране на политики и вземане на решения за местно развитие - Приоритет 3.

Трета част

КООРДИНАЦИЯ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ

Стратегията за децентрализация се разработва в изпълнение на дейностите по Плана за изпълнение на Стратегията за модернизирание на държавната администрация от присъединяване към интегриране. Съгласно т. 2, буква "а" от Решение № 146 на Министерския съвет от 2003 г. ръководството, наблюдението и цялостното практическо изпълнение на Плана се осъществява от Съвета за модернизирание на държавната администрацията към Министерския съвет. С оглед на различния характер на процесите на модернизация на държавната администрация и децентрализацията на държавното управление е целесъобразно ръководството и координацията на изпълнението на Стратегията за децентрализация да се осъществява от нов орган, от Съвет за децентрализация на държавното управление с председател - министър, а членове - заместник-министри, областни управители, представители на Национално сдружение на общините в Република България. При създаването му Министерският съвет трябва да осигури равнопоставеност между централната и местната власт – равен брой членове от едната и от другата.

Съветът ще осъществява следните основни функции:

- ще подпомага Министерския съвет при осъществяването на държавната политика в областта на децентрализацията;
- ще наблюдава, анализира и координира изпълнението на Стратегията и мерките, предвидени в Програмата за изпълнение на Стратегията;
- ще обсъжда проекти на нормативни актове, които имат съществено отражение върху областните и общинските администрации и ще прави предложения до органите на държавно управление;
- ще внася за разглеждане в Министерския съвет предложения за промени в националното законодателство в областта на децентрализацията;
- ще координира дейностите и мерките, предприемани от държавните органи, организации и институции, както и от органите на местното самоуправление в областта на децентрализацията;
- ще извършва ежегоден мониторинг за постигане на целите на Стратегията за децентрализация;
- ще подготвя и предлага на Министерския съвет ежегоден доклад за изпълнение на Стратегията за децентрализация.

ПРОГРАМА

**за изпълнение на
Стратегията за децентрализация
2006 - 2009 г.**

МЕРКИ ПО СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 - Ускорено прехвърляне на правомощия и ресурси от държавните органи към общините за укрепване на местното самоуправление

Приоритет 1. Прехвърляне предоставянето на обществени услуги от държавата към общините

Мярка	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Преминаване на професионалните училища, с изключение тези с национално значение, към общините като делегирана услуга	МОН, МФ, НСОРБ	РМС	До края на 2008 г.
2. Преминаване на специалните училища, с изключение тези с национално значение, към общините като делегирана услуга	МОН, МФ, НСОРБ	РМС	До края на 2008 г.
3. Преминаване на домовете за отглеждане на деца, лишени от родителски грижи, с изключение тези с национално значение, към общините като делегирана услуга	МОН, МТСП, МФ, НСОРБ	РМС	До края на 2007 г.
4. Преминаване на домове за медико-социални грижи към общините като делегирана услуга	МЗ, МФ, НСОРБ	РМС	До края на 2008 г.
5. Създаване и текущо предоставяне на алтернативни социални услуги в общността	МТСП, МФ, НСОРБ	РМС	До края на 2007 г.
6. Увеличаване на предоставяните от общините услуги по устройството на територията и контрола в строителството	МРРБ, ДНСК, НСОРБ	ЗУТ	2007-2008 г.
7. Проучване на възможностите за предоставяне от общините на услуги като обществена полиция, пожарна охрана, топлофикация, ВиК, кабелна телевизия и други, типични за практиката в ЕС	МРРБ, НСОРБ, други	Аналитичен доклад и предложения за нормативни промени	До края на юни 2007 г.
8. Извършване на анализ и оценка на отговорностите на държавата и общините по поддържане на хидротехническите съоръжения и речните корита	МРРБ, МДПБА	Аналитичен доклад и предложения за нормативни промени	До края на юни 2007 г.

Приоритет 2. Увеличаване на собствената приходна база на общините чрез предоставяне на нови приходоизточници, увеличаване на местните правомощия и прехвърляне на държавна собственост

Мярка	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Съдействие за промяна на Конституцията за предоставяне на общински данъчни правомощия и пълни правомощия по общинските такси	МС	КРБ	До края на 2006 г.
2. Предоставяне на правомощия на общините да определят ставките на местните данъци и видовете местни такси	МФ, НСОРБ	ЗМДТ	До края на 2006 г.
3. Преструктуриране на данъчната система и създаване на възможност за развитие на съвременна система от местни данъци чрез преразпределение на данъчната тежест	МФ, НСОРБ	Промени в данъчните закони	До края на 2007 г.
4. Предоставяне на нови данъчни приходи на общините - поземлен данък, данък върху местния бизнес (патентен данък)	МФ, НСОРБ	ЗМДТ, ЗОДФЛ и ЗКПО	2008-2009 г.
5. Увеличаване на общинските приходи от концесионни договори чрез разширяване обхвата на общинските концесии	МРРБ, МФ, НСОРБ, МИЕ	ЗОС, ЗК	До края на 2008 г.
6. Предоставяне на част от приходите от държавните концесии на общините за поддържане на общинската инфраструктура	МРРБ, МФ, НСОРБ	ЗК, ЗОБ	До края на 2008 г.
7. Прехвърляне на имоти - частна държавна собственост, на общините	МС	РМС	2006-2009 г.
8. Въвеждане на възмезден режим на ползване на публична собственост от страна на държавата и общините	МРРБ, НСОРБ	ЗОС, ЗДС, ЗДБРБ	До края на 2007 г.
9. Разработване на законова уредба на системата на местните финанси	МФ, НСОРБ	ЗМФ	2007-2009 г.

Приоритет 3. Ускорено увеличаване на инвестиционния капацитет и на правомощията на общините да провеждат местна инвестиционна политика

Мярка	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Консолидиране на инвестиционните трансфери от министерствата за общините с цел ефективно използване на заделените ресурси за общинска инфраструктура	МФ, МРРБ, МОСВ, МТСП, МОН, МК, НСОРБ	ЗДБРБ	До края на 2006 г.
2. Законово регламентиране на общия размер на целевата субсидия за капиталови разходи и разработване на нов механизъм за разпределението ѝ	МФ, НСОРБ	ЗДБРБ, ЗОБ/ЗМФ	До края на 2006 г.
3. Включване на капиталови разходи в стандартите за делегирани дейности	МС, МОН, МТСП, МК, МЗ, МФ, НСОРБ	РМС, ЗДБРБ	До края на 2006 г.
4. Укрепване на финансовия, административния и програмния капацитет на общините за разработване, съфинансиране и управление на инвестиционни проекти от фондовете на ЕС	МРРБ, МИЕ, МТСП, МДААР, МЗГ, МОСВ, МТ, МФ, НСОРБ	(1) Информирание и обучение. (2) Национална (регионални) програма за съфинансиране на общински проекти от ЕС	(1) Постоянен (2) До края на 2007 г.
5. Увеличаване на законовите правомощия на общините за привличане на инвестиции чрез предоставяне или продажба на недвижима собственост или ограничени вещни права при облекчени условия (без търг или конкурс, безвъзмездно или на стойността по оценка на лицензиран оценител) за реализация на инвестиционни проекти от местни или чужди инвеститори	МИЕ, НСОРБ	ЗОС, ЗНИ	До края на 2006 г.

Приоритет 4. Прехвърляне на правомощия за управление на делегираните на общините услуги

Мярка	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Предоставяне на правомощия на общините за паритетно участие в избора на директори на общински училища съвместно с училищните настоятелства и МОН (Регионален инспекторат по образование) при условията на обвързана компетентност*	МОН, НСОРБ	ЗНП	пилотно - до края на 2006 г.; разширено - до края на 2007 г.; повсеместно 2008/2009 г.
2. Предоставяне на правомощия на общините за оптимизиране на мрежата от заведения за делегирани услуги	МОН, МТСП, МК, НСОРБ	ЗНП	2007-2008 г.
3. Предоставяне на правомощия на общините по управление на трансферите, финансиращи делегираните услуги	МФ, МОН, МТСП, МК, МЗ	ЗОБ и ЗДБРБ	До края на 2007 г.
4. Разработване на системи за оценка на качеството на предоставяните услуги	НСОРБ, МОН, МТСП, МК	Нормативна уредба	2007-2008 г.
5. Оценяване на резултатите от приложението на стандартите за финансиране на делегираните услуги в образованието, здравеопазването, социалните грижи и културата	МОН, МТСП, МК, МЗ, НСОРБ, МФ	Аналитичен доклад, Препоръки за усъвършенстване РМС, ЗДБРБ	Ежегодно до 30 април
6. Усъвършенстване на методиката за определяне числеността на общинската администрация	МФ, НСОРБ, МДААР	РМС, ЗДБРБ	До края на 2007 г.

* Процедурата по назначаване ще бъде определена с приемането на Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка.

Приоритет 5. Създаване на условия за междуобщинско коопериране с цел кандидатстване и управление на проекти от фондовете на ЕС и предоставяне на услуги от общ интерес на участващите общини

Мярка	Отговорни институции	Нормативни промени	Срок
1. Разработване на механизъм за стимулиране от държавата на инвестиционни проекти, изпълнявани от две и повече общини	МФ, МРРБ, НСОРБ	ЗДБРБ, ЗОБ, ЗРР	До края на 2006 г.
2. Създаване на нормативна уредба за междуобщинско и публично-частно партньорство	МРРБ, МФ, МИЕ, МЗГ, НСОРБ	ЗМСМА, ЗОБ/ЗМФ	2007-2008 г.
3. Създаване на условия за сдружаване на общините с цел кандидатстване по проекти от структурните фондове	МРРБ, МФ, НСОРБ	ЗМСМА	До края на 2006 г.
4. Създаване на възможности за сдружаване на общините за съвместно участие на дълговия пазар	МФ, НСОРБ	ЗОД, ЗОБ/ЗМФ	До края на 2007 г.

Приоритет 6. Повишаване на обективността и ефективността при разпределяне на ресурси и правомощия на основата на равнопоставен диалог между централната и местната власт

Мярка	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Участие на сдружения на общините в мониторинга за използване на средствата от структурните фондове на ЕС	МРРБ, МФ, НСОРБ, регионални сдружения	Действия за изпълнение на задълженията по глава 21 "Регионална политика и координация на структурните инструменти" и ЗРР	постоянен
2. Осигуряване участието на представители на НСОРБ в работни групи за разработване на проекти на нормативни актове, засягащи местното самоуправление.	МС, НСОРБ	Споразумение	постоянен
3. Въвеждане на програмно бюджетиране	МФ, НСОРБ	ЗОб/ЗМФ	2007-2008 г.
4. Усъвършенстване на механизма за разпределение на общата изравнителна субсидия и включване на допълнителни критерии за по-слаби финансово общини	МФ, НСОРБ	ЗДБРБ	До края на 2006 г.
5. Разработване на законова уредба, отчитаща особеностите на Столичната община	МРРБ, МФ, НСОРБ. СО	ЗОб/ЗМФ, ЗМСМА	До края на 2007 г.
6. Разработване на стандарти за някои местни дейности с цел прилагането им през 2007 г. и по-нататъшното обективизиране на критериите за финансово изравняване	МС, НСОРБ, МФ	РМС	2006-2007 г.

Приоритет 7. Повишаване на капацитета и отговорността на местните власти за формулиране и провеждане на общинските политики

Мярка	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Развитие и усъвършенстване на нормативната уредба на местното самоуправление в посока: статут и правомощия на местните органи; подобряване на взаимодействието между кмет и общински съветници и други	МРРБ, НСОРБ, МДААР	ЗМСМА, ЗМИ	До края на 2007 г.
2. Изграждане на капацитет за участие в провеждането на регионалната политика и управление на средства от фондовете на ЕС	МРРБ, МДААР	Информирание и обучение	постоянен
3. Оказване на техническа помощ за реализация на общинските планове за развитие, изготвяне на качествени инвестиционни проекти и програми	МРРБ, МДААР	Информирание и обучение	постоянен
4. Укрепване на ролята на звената за икономическо развитие в общините	МИЕ, МДААР, НСОРБ	Информирание и обучение	До края на 2007 г.
5. Подпомагане изграждането на регионални и местни партньорства при формулирането и реализацията на местните политики с участието на социално-икономическите партньори	МРРБ, МДААР, НСОРБ	Информирание и обучение	2007-2008 г.

Приоритет 8. Проучване на възможности за изграждане на второ ниво на местно самоуправление

Мярка	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Проучване практиката на страни-членки на ЕС с функциониращи две нива на местно самоуправление	МС, МРРБ, НСОРБ	Аналитични доклади	2006-2007 г.
2. Разработване на варианти на обхвата на услугите, които могат да бъдат предоставени най-ефективно на второ ниво на самоуправление	МС, МРРБ, МДААР, НСОРБ	Аналитични доклади	2007-2008 г.
3. Изследване на възможна система на приходоизточници, които биха финансирали услугите, предоставяни от второто ниво на местно самоуправление	МС, МФ и НСОРБ	Аналитични доклади	2007-2008 г.
4. Разработване на варианти за изборност на представители на второ ниво на местно самоуправление	МС, МРРБ, МДААР, НСОРБ	Аналитични доклади	2007-2008 г.
5. Извършване на анализ на необходимите ресурси за въвеждане на второ ниво на местно самоуправление	МС, МФ, МДААР, НСОРБ	Аналитични доклади	До края на 2008 г.
6. Провеждане на широко обществено обсъждане на резултатите и препоръките	МС, МРРБ, МФ, МДААР, НСОРБ	Дискусионни форуми	2008-2009 г.

МЕРКИ ПО СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 – Оптимизиране на функционалната компетентност на областния управител и териториалните звена на централната изпълнителна власт за координация на секторните политики на регионално равнище.

Приоритет 1. Усъвършенстване на функциите, структурата и обхвата на териториалните звена на централната изпълнителна власт

Мерки	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Извършване на анализ и оценка на ефективността и ефикасността на услугите, предоставяни от териториалните звена на централната изпълнителна власт	МРРБ, МДААР	Аналитичен доклад	До края на 2006 г.
2. Регламентиране на общи правила относно функциите, структурата и обхвата на териториалните звена на централната изпълнителна власт	МРРБ, МДААР МС	ЗА	2007- 2009 г.
3. Разработване и прилагане на мерки за премахване на дублирането на функции и дейности на териториалните звена на централната изпълнителна власт	МРРБ, МДААР МС	ПМС	До края на 2007 г.
4. Проучване на модели за координация на деконцентрираните звена в страните членки на ЕС със сходно административно и териториално устройство	МС	Аналитичен доклад	До края на 2006 г.
5. Анализирание на възможностите за организиране на част от териториалните звена на централната изпълнителна власт в състава на областната администрация	МС, МРРБ, МОН, МДААР, МЗГ, МИЕ, МОСВ	Аналитичен доклад	До края на 2007 г.
6. Проучване и регламентиране на процедурите за назначаване на ръководители на териториалните звена на централната изпълнителна власт	МС, МРРБ, МОН, МДААР, МЗГ, МИЕ, МОСВ	Аналитичен доклад ЗА	До края на 2007 г.

Приоритет 2. Повишаване на капацитета и отговорността на областната администрация за провеждане на регионална политика, за осъществяване на държавно управление по места и за осигуряване на съответствие между националните и местните интереси.

Мерки	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Оптимизиране на функциите и статута на областния управител и областната администрация	МС, НСОРБ, МДААР	ЗА	2007-2008 г.
2. Разширяване на оперативната самостоятелност на областните администрации за изпълнение на пълномощия и функции с над-общинско значение	МС, НСОРБ, МДААР	Информирание и обучение ЗА	2007-2009 г.
3. Повишаване на административния капацитет на областната администрация като бенефициент на средства по програмите на ЕС	МС, НСОРБ, МДААР	Информирание и обучение	2007-2009 г.

Приоритет 3. Засилване на координиращата роля на областния управител по отношение на актовете и действията на ръководителите на териториални звена на централната изпълнителна власт на територията на областта

Мерки	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Създаване на координационен съвет към областния управител, включващ представители на териториалните звена на централната изпълнителна власт в областта	МС, МДААР, МРРБ, МП, МО, МОСВ, МОН, МФ, МЗ, МИЕ, МЗГ, МТСП, МК	РМС	До края на 2006 г.
2. Изграждане на механизми за координиране дейността на териториалните звена на централната изпълнителна власт и областния управител за осъществяване на секторните политики и предоставянето на административни услуги	МС, МДААР, МРРБ, МП, МО, МОСВ, МОН, МФ, МЗ, МИЕ, МЗГ, МТСП, МК	РМС	До края на 2008 г.
3. Изграждане на механизъм на взаимодействие между областните управители и министерствата по отношение ръководството на дейността на структурите в областната администрация по чл. 44 от Закона за администрацията	МС, МДААР, МРРБ, МП, МО, МОСВ, МОН, МФ, МЗ, МИЕ, МЗГ, МТСП, МК	РМС	До края на 2008 г.

Приоритет 4. Подобряване на връзките между деконцентрираните териториални звена на централната изпълнителна власт и общините в рамките на областта

Мерки	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Създаване на информационни центрове към областните управители за услугите, предоставяни от териториалните звена на централната изпълнителна власт и за инвестиционните възможности на общините в областта	МРРБ, МДААР, МФ	РМС	2006-2009 г.
2. Изграждане на механизми за координиране дейността на териториалните звена на централната изпълнителна власт с общините	МС, МДААР, МРРБ, МП, МО, МОСВ, МОН, МФ, МЗ, МИЕ, МЗГ, МТСП, МК	РМС	2006-2007 г.
3. Създаване на организация за периодично изнасяне на работни места от министерства в общините с цел подобряване обслужването на населението	НСОРБ МС, МДААР, МРРБ, МП, МО, МОСВ, МОН, МФ, МЗ, МИЕ, МЗГ, МТСП, МК	РМС	2006-2009 г.
4. Засилване координиращите функции на областните съвети за развитие	МС, МДААР, МРРБ, МП, МО, МОСВ, МОН, МФ, МЗ, МИЕ, МЗГ, МТСП, МК, Областните управители	РМС	2006-2009 г.

МЕРКИ ПО СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 - Развитие на местното самоуправление в рамките на общината чрез повишаване на управленската и финансовата самостоятелност на кметствата и заведенията за услуги.

Приоритет 1. Разширено прилагане на системата на делегираните бюджети

Мерки	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Повишаване на разбирането и уменията за прилагането на системата на делегираните бюджети	НСОРБ, МОН, МТСП, МК	Обучение и консултации	2006-2009 г.
2. Стимулиране внедряването на системата на делегираните бюджети	НСОРБ, МОН, МТСП, МК	Нормативни промени	До края на 2007 г.
3. Разработване на механизми за оценка прилагането на системата на делегираните бюджети, включващи система за оценка на качеството на основни видове услуги, система за ранно алармиране за финансовото състояние на заведенията за услуги	НСОРБ, МОН	Нормативна уредба	2007-2008 г.
4. Разширяване обхвата на прилагащите системата на делегираните бюджети и пилотно тестване в нови сфери	МС, МФ, МОН, НСОБ, МТСП	Нормативна уредба	2007-2009 г.
5. Извършване на мониторинг на развитието на системата на делегираните бюджети. Организиране на национална среща за споделяне на практики по делегираните бюджети	НСОРБ, МОН, МК, МТСП, МЗ	Доклад, дискуссионен форум	2007-2009 г.

Приоритет 2. Използване на капацитета на външни доставчици при предоставянето на обществени услуги

Мерки	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Увеличаване капацитета на неправителствените организации и бизнеса да предоставят обществени услуги по договор с местните власти	НСОРБ, МИЕ, МТСП	Информация и обучение	2007-2009 г.
2. Изграждане на капацитет в общините за: определяне на вида и обхвата на услугите; определяне минимално ниво за качество и ефективност на услугите; извършване на мониторинг и контрол върху предоставяните от външни доставчици услуги	МТСП, МИЕ, НСОРБ	Информация и обучение. Нормативна уредба	2007-2009 г.
3. Развитие на публично-частни партньорства, аутсорсинг и други форми на предоставяне на услуги в интерес на населението	МС, МИЕ, МФ, НСОРБ, НПО	Нормативни промени	2006-2007 г.

Приоритет 3. Създаване на условия за участие на гражданите в процеса на формиране на политики и вземане на решения за местното развитие.

Мерки	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Разширяване участието на кметствата при предоставяне на местни услуги	МРРБ, МДААР, НСОРБ	ЗМСМА	2007-2008 г.
2. Развитие на обществените съвети и регламентирането им като средство за консултиране с гражданите	НСОРБ, МОН, МТСП, МК	Нормативна уредба	2006-2009 г.
3. Повишаване капацитета и ролята на настоятелствата в управлението на училищата	МОН, НСОРБ	Нормативна уредба	До края на 2007 г.
4. Организиране на обществени форуми за обсъждане и приемане на инвестиционните приоритети и за популяризиране на добрите практики на общините	НСОРБ	Нормативна уредба	2006-2009 г.
5. Разширяване участието на гражданите при решаването на въпроси от местно значение чрез местен референдум и други форми на пряката демокрация	МС, НСОБ	Информирание ЗДН	До края на 2007 г.

Мерки за осигуряване на прозрачност и публичност на резултатите от стратегията за децентрализация и програмата за нейното изпълнение	Отговорни институции	Нормативни промени и действия	Срок
1. Разработване на система от показатели за оценка на резултатите от изпълнението на Стратегията и Програмата за децентрализация.	Съвет за децентрализация на държавното управление	Доклади	До края на 2006 г.
2. Разработване на мониторингови доклади за оценка на резултатите от изпълнението на Стратегията и Програмата за децентрализация.	Съвет за децентрализация на държавното управление	Доклади	2007-2010 г.

Използвани съкращения:

КРБ	- Конституция на Република България
РМС	– Решение на министерски съвет
ПМС	– Постановление на министерски съвет
ЗУТ	– Закон за устройство на територията
ЗМДТ	– Закон за местните данъци и такси
ЗОДФЛ	– Закон за облагане на доходите на физическите лица
ЗКПО	– Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗОС	– Закон за общинската собственост
ЗДС	– Закон за държавната собственост
ЗК	– Закон за концесиите
ЗДБРБ	– Закон за държавния бюджет на Република България
ЗОБ	– Закон за общинските бюджети
ЗМФ	– Закон за местните финанси
ЗНИ	– Закон за насърчаване на инвестициите
ЗНП	– Закон за народната просвета
ЗРР	– Закон за регионалното развитие
ЗМСМА	– Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗОД	– Закон за общинския дълг
ЗМИ	– Закон за местните избори
ЗА	– Закон за администрацията
ЗДН	– Закон за допитване до народа
МС	- Министерски съвет
МОН	- Министерство на образованието и науката
МДПБА	- Министерство на държавната политика при бедствия и аварии
МФ	- Министерство на финансите
МДААР	- Министерство на държавната администрация и административната реформа
МИЕ	- Министерство на икономиката и енергетиката
МРРБ	- Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МОСВ	- Министерство на околната среда и водите
МЗГ	- Министерство на земеделието и горите
МТСП	- Министерство на труда и социалната политика
МЗ	- Министерство на здравеопазването
МК	- Министерство на културата
НСОРБ	- Национално сдружение на общините в Република България